

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาวิชาชีพเฉพาะกิจหรือเฉพาะกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะวิชาชีพตามความต้องการของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะ หรือความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งไม่อาจดำเนินการได้ในสถาบันปกติ (พเยาว์ สุผล, 2540 : 1)

โรงเรียนเสนาธิการ กรมแพทย์ทหารบก เป็นหน่วยทางการศึกษา ที่จัดการศึกษาวิชาชีพเฉพาะกลุ่มเฉพาะกิจ มีภารกิจในการจัดการศึกษา อบรมวิชาแพทย์ พยาบาล และเสนาธิการสนามแก่นายทหารในสายการแพทย์ ตลอดจนนายสิบ และพลพยาบาล ทั้งนี้ เพื่อต้องการให้กำลังพลในสายการแพทย์ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ดูแลรักษาพยาบาลให้กับกำลังพลของกองทัพบกตามหน่วยต่างๆ เช่น โรงพยาบาลทหารในสังกัดกองทัพบกในสวนกลาง และสวนภูมิภาค หน่วยตรวจโรค กองพันเสนาธิการ และ หมวดเสนาธิการทั่วประเทศ ฯลฯ งานของโรงเรียนเสนาธิการจัดอยู่ในกลุ่มส่งกำลังบำรุง ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนทหารช่าง โรงเรียนทหารสรรพาวุธ โรงเรียนทหารวิทยาศาสตร์ โรงเรียนทหารสื่อสาร โรงเรียนทหารพลการ โรงเรียนทหารขนส่ง โรงเรียนทหารการสัตว จะเห็นได้ว่าลักษณะงานของโรงเรียนเสนาธิการแตกต่างจากลักษณะงานอื่นๆ ของหน่วยส่งกำลังบำรุง การจัดการศึกษาของโรงเรียนเสนาธิการ จึงมีลักษณะพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารงานวิชาการ เช่น ด้านหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนการสอน

ตามหลักการบริหารโรงเรียน งานที่จะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน และถือว่าเป็นหัวใจในการทำงานของโรงเรียน ได้แก่ งานวิชาการ วัตถุประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2540 : 5) ดังนั้น จึงถือได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญของโรงเรียนเสนาธิการ

กรมแพทย์ทหารบกและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จะเป็นตัวบ่งชี้ประการหนึ่งของคุณภาพ ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการบริหารงานวิชาการ

หากพิจารณาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาของแต่ละหลักสูตรซึ่งได้มีการแบ่งเกณฑ์ตามระเบียบของกองทัพบก ว่าด้วยการตรวจสอบการศึกษาของสถานศึกษา พ.ศ.2499 กล่าวคือ

ร้อยละ 95 ขึ้นไป	ดีเลิศ
ร้อยละ 88 - 94	ดีมาก
ร้อยละ 78 - 87	ดี
ร้อยละ 70 - 77	พอใช้
ต่ำกว่า ร้อยละ 70	ไม่พอใช้

จะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา จำแนกตามหลักสูตรระหว่างปีการศึกษา 2540 - 2541 ของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก ยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาจำแนกตามหลักสูตร ปีการศึกษา 2540 - 2541

หลักสูตร	ปีการศึกษา 2540	ปีการศึกษา 2541
หลักสูตรชั้นนายพันเหล่าแพทย์	87.80%	81.31%
หลักสูตรชั้นนายร้อยเหล่าแพทย์	84.53%	81.17%
หลักสูตรปริญญานิเทศนายทหารเหล่าแพทย์	80.52%	82.37%
หลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์	79.50%	78.83%
หลักสูตรนายสิบชั้นต้นเหล่าแพทย์	84.64%	78.42%
หลักสูตรนักเรียนนายสิบเหล่าแพทย์	83.36%	82.83%

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในปีการศึกษา 2540 - 2541 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมของปีการศึกษา 2541 ต่ำกว่าปีการศึกษา 2540 มาก ยกเว้นหลักสูตรปริญญานิเทศนายทหารเหล่าแพทย์ ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเล็กน้อย ถึงแม้ว่าผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์จะอยู่ในระดับดี แต่เนื่องจากการศึกษาทางสายแพทย์เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและรักษาชีวิตของคน ข้อผิดพลาดต่างๆ จึงต้องไม่เกิดขึ้น หรือเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด เพราะนั่นหมายถึงชีวิตของคน ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสายการแพทย์สมควรที่จะต้องอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ต่ำกว่าระดับดีมาก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบุคลากรในสายการแพทย์ว่า ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเป็นอย่างดี มีความละเอียดรอบคอบและไม่เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในเชิงนโยบายในปี 2541 เจ้ากรมแพทย์ทหารบกได้กำหนดนโยบายของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก โดยได้เน้นย้ำให้มีการพัฒนาทางด้านวิชาการ ที่มีลักษณะเฉพาะของหน่วยงานด้านทหาร รวม 4 ข้อ ดังนี้

1. การพัฒนาครูอาจารย์ในหน่วย ให้มีการจัดอบรมสัมมนา ทบทวนความรู้ สนับสนุนให้มีการเรียนการสอน การใช้คอมพิวเตอร์สำหรับครู อาจารย์
2. การพัฒนาหลักสูตร โดยเน้นให้มีการสอนภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ในทุกหลักสูตรมีการเปิดหลักสูตรผู้บริหารสายแพทย์ หลักสูตรนิเวศวิทยาระยะเคมี ทบทวนหลักสูตรวิชาเสนาณรงค์ และการปฐมพยาบาล
3. การพัฒนาการฝึก โดยเน้นให้มีการฝึก การแก้ปัญหาบนแผนที่ การฝึกในสนาม การจัดชุดสาริต การปฏิบัติในสงคราม
4. การวิจัย สนับสนุนครู อาจารย์ ของโรงเรียนให้มีการวิจัยเฉพาะทางทหาร

จะเห็นได้ว่านโยบายในข้อ 3 และ 4 ได้สะท้อนลักษณะเฉพาะของโรงเรียนซึ่งมีลักษณะของโรงเรียนในสายการแพทย์ควบคู่ไปกับลักษณะของการเป็นหน่วยทหาร จากปัญหาการบริหารงานวิชาการตามข้อมูลที่ปรากฏ ประกอบกับนโยบายที่จะให้มีการพัฒนาด้านวิชาการ ผู้วิจัยซึ่งรับราชการในโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยเรื่อง การบริหารวิชาการในโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีลักษณะเฉพาะแห่งเดียวของกองทัพบก และในขณะนี้ยังไม่มีการวิจัยที่ให้คำตอบเรื่องนี้อย่างชัดเจน เพื่อที่ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก

2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก เท่านั้น
2. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก เฉพาะในปีการศึกษา 2542
3. กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปจากหลักการและแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ โดยมีขอบข่าย ดังนี้
 1. การบริหารงานวิชาการในภาพรวม
 2. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียน
 3. การบริหารงานด้านหลักสูตร
 4. การจัดการเรียนการสอน
 5. การบริหารสื่อการเรียนการสอน
 6. การนิเทศการสอน
 7. การบริหารงานการวัดและประเมินผล

ข้อตกลงเบื้องต้น

การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปจากรายการที่มีผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารและอาจารย์ระบุเกินร้อยละ 50

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. สภาพ หมายถึง ลักษณะการดำเนินงานบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก
2. ปัญหา หมายถึง สิ่งหรือเรื่องที่ต้องพิจารณาแก้ไขในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก

3. ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก หมายถึง รองผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้าแผนก หัวหน้าแผนกวิชา ผู้บังคับการกรมนักเรียน ผู้บังคับกองพันนักเรียนที่ดำรงตำแหน่ง และปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก ในปีการศึกษา 2542
4. อาจารย์ หมายถึงอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนเสนาณรงค์ (ไม่รวมผู้ที่ไปช่วยราชการ) ในปีการศึกษา 2542
5. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีผลดีมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยครอบคลุมจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียน การบริหารงานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริหารสื่อการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การบริหารงานการวัดและประเมินผล
6. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงทิศทางการศึกษาของโรงเรียน เพื่อใช้เป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการปฏิบัติว่าต้องการลักษณะ และคุณสมบัติของผู้ที่จบการศึกษาไปใช้ในแนวทางใด
7. การบริหารงานด้านหลักสูตร ครอบคลุมในเรื่องการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ รวมทั้งการประเมินหลักสูตร
8. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การบริหารงานในเรื่อง การจัดแผนการเรียน การจัดทำตารางสอน การจัดครูเข้าสอน การจัดชั้นเรียน การจัดแบบเรียน
9. การบริหารสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การจัดหาสื่อการเรียนการสอน การส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการใช้สื่อ และงานห้องสมุด
10. การนิเทศการสอน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้คำแนะนำในเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู การส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ การให้ความช่วยเหลือ และให้การสนับสนุน และการฝึกอบรมครู
11. การบริหารงานการวัดและประเมินผล หมายถึง การกำหนดวิธีการและกิจกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก นำไปใช้พัฒนา หรือปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่

1.1 ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ รองผู้บัญชาการโรงเรียน ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้าแผนก หัวหน้าแผนกวิชา ผู้บังคับการกมนักเรียน ผู้บังคับกองพันนักเรียน รวมทั้งสิ้น 14 คน

1.2 อาจารย์ของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก ที่ปฏิบัติหน้าที่สอน (ไม่รวมผู้ไปช่วยราชการ) รวมทั้งสิ้น 34 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานวิชาการ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและคำถามปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์อาจารย์ แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานวิชาการ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ และคำถามปลายเปิด

2.3 แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เอกสารนำไปใช้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก ประจำปีการศึกษา

2542 ได้แก่ รายงานการประชุม สมุดบันทึกการใช้สื่อ สมุดบันทึกการใช้ห้องสมุด และเอกสารการประเมินหลักสูตร

2.4 แบบสำรวจ เป็นแนวทางในการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ประชากรที่เป็นผู้บริหารและอาจารย์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสำรวจข้อมูลตามแบบสำรวจด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

4.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้วิธีหาค่าความถี่ ร้อยละ

4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าความถี่ ร้อยละ

4.2 ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เอกสารและแบบสำรวจ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การบรรยายและตารางประกอบความเรียง

ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

รายงานการวิจัยนำเสนอเป็น 5 บท ตามลำดับ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ